

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 5. november 2021 av Høyesterett i avdeling med

dommer Hilde Indreberg
dommer Wilhelm Matheson
dommer Knut H. Kallerud
dommer Ingvald Falch
dommer Erik Thyness

HR-2021-2151-A, (sak nr. 21-102906STR-HRET)
Anke over Hålogaland lagmannsretts dom 9. juni 2021

A (advokat John Christian Elden)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Tor Børge Nordmo)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Kallerud:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder kontaktforbud med elektronisk kontroll, jf. straffeloven § 57.
- (3) A ble 1. februar 2021 tiltalt for overtredelse av straffeloven § 266 – for ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd å ha forfulgt eller på annen måte krenket en annens fred. Tiltalen omfattet også overtredelse av straffeloven § 168 – krenkelse av besøksforbud ilagt etter straffeprosessloven § 222 a.
- (4) Ved Nord-Troms tingretts dom 1. mars 2021 ble A i det alt vesentlige domfelt i samsvar med tiltalen. Jeg kommer nærmere tilbake til hvilke handlinger han ble funnet skyldig i. Tingretten fastsatte straffen til fengsel i 120 dager. Tingretten kom også til at det var nødvendig med elektronisk kontroll for at et tidligere ilagt kontaktforbud skulle bli overholdt. Den elektroniske kontrollen gjelder etter tingrettens dom for to år og dekker et område som gir en kjøretid på om lag 60 minutter fra sonens yttergrenser til fornærmedes bolig – i det følgende oftest omtalt som forbudssonen, eller bare sonen. Sonens størrelse angir jeg heretter oftest bare med antall minutters kjøretid.
- (5) A anket tingrettens dom til lagmannsretten. Anken gjaldt både bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og straffutmålingen. Bare anken over straffutmålingen ble henvist til ankeforhandling. Hålogaland lagmannsrett avsa dom 9. juni 2021 med slik domsslutning:
- «1. A, født 00.00.1954, frifinnes for tiltalen post I femte og sjette strekpunkt og kravet om inndragning.
 - 2. A dømmes for overtredelse av straffeloven §§ 266 og 168, sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a, til fengsel i 90 – nitti – dager. Til fradrag i fengselsstraffen går 29 – tjue ni – dager for utholdt frihetsberøvelse. I tillegg ilegges han oppholdsforbud med elektronisk kontroll i 2 – to – år ved at han ved at han i perioden ikke kan oppholde seg innenfor kartkoordinatene 34W 000000 00000000, 34W 000000 00000000, 34W 000000 00000000, 34W 000000 00000000.
 - 3. A dømmes til å erstatte det offentliges saksomkostninger for tingretten med 3000 – tretusen – kroner.»
- (6) Bortsett fra at lagmannsretten reduserte straffen fra fengsel i 120 til 90 dager, er lagmannsrettens domsresultat det samme som tingrettens.
- (7) A har anket til Høyesterett og anført at elektronisk kontroll ikke kan fastsettes ettersom verken forhistorien eller bruddene på besøksforbudet inneholder vold eller trusler om vold. Uansett er elektronisk kontroll ikke nødvendig og rammer A så hardt at det er et uforholdsmessig inngrep. Opprettholdes den elektroniske kontrollen, bør sonen gjøres mindre, varigheten kortes ned og fengselsstraffen reduseres eller falle helt bort.

- (8) Påtalemyndigheten gjør gjeldende at alle vilkår for å ilegge kontaktforbud med elektronisk kontroll er oppfylt, og har lagt ned påstand om at anken forkastes. Sonen for den elektroniske kontrollen må være så vid at politiet i det minste har 30 minutter på seg for å kunne pågripe tiltalte etter at han har passert inn i sonen. Påtalemyndigheten er åpen for at det kan være hensiktsmessig å avsi en delvis betinget dom der den ubetingede delen av straffen anses avsonet ved varetekt.
- (9) Under ankeforhandlingen ble det ikke belyst om særreglene for forbud mot å oppholde seg i eget hjem kommer til anvendelse i saken her. Rettens formann tok derfor denne problemstillingen opp med aktor og forsvareren i brev 21. oktober 2021. Begge har uttalt seg om spørsmålet.

Mitt syn på saken

Oversikt over saksforholdet

Kort om partene i saken

- (10) A er født i 1954. Han er norsk og har bodd i X siden midten av 1980-tallet. Han har ingen familie i X bortsett fra en sønn som han har med fornærmede. Han har ikke kontakt med sønnen. Hans venner er bosatt i X. Fra han ble løslatt fra soning 4. august 2021, har han bodd på Y i en bolig han har fått tildelt av kommunen.
- (11) Fornærmede er født i 1985 og er fra [landet] Z. Hun kom i kontakt med tiltalte i 2011 eller 2012. Mot slutten av 2013 kom hun fra [landet] Z til X og flyttet inn hos A. Sønnen hun har med A, ble født i begynnelsen av 2015. Hun bor i X og har nå foreldreansvar og omsorg for sønnen alene.

Tidligere domfellelse for menneskehandel mv.

- (12) Ved Nord-Troms tingretts dom 26. juni 2019 ble A domfelt for menneskehandel ved at han hadde utnyttet fornærmede til prostitusjon. Han ble også domfelt for brudd på besøksforbud og for krenkelse av privatlivets fred.
- (13) Det fremgår av den dommen at A kort tid etter at fornærmede kom til Norge, begynte å tilby andre menn å ha sex med henne. Tingretten oppsummerte de sentrale deler av bevisvurderingen slik:

«Retten finner bevist utover enhver rimelig og fornuftig tvil at tiltalte har misbrukt fornærmede i en sårbar situasjon til seksuelle formål. Hun kom fra en vanskelig situasjon i [landet] Z som tiltalte var kjent med, og hun kom til Norge uten oppholdstillatelse. Hun var uten arbeid og hadde ikke penger til livsopphold. Hun kunne ikke det norske språk og kjente ikke det norske samfunn. Fornærmede hadde ingen andre personer enn tiltalte å forholde seg til i det daglige, og var avhengig av tiltalte for sitt livsopphold. Under graviditet har tiltalte ikke sørget for oppfølging av helsepersonell over[for] fornærmede og fosteret. Retten er videre sikker på at tiltalte opprettet og etablerte kontakt med ulike seksuelle partnere, og hvor tiltalte delvis var til stede selv og dels filmet fra hennes seksuelle omgang med ulike menn. Retten

finner også bevist at det ved noen anledninger har vært ytet betaling mot seksuelle tjenester, selv om retten ikke finner bevist at dette har hatt et stort omfang.

Retten finner bevist at fornærmede ikke har hatt noe reelt valg utover å forholde seg til det tiltalte har bedt henne om [å] gjøre, og at seksuell relasjon til en rekke menn fra tidlig i 2014, og frem til oktober 2015 ikke har vært frivillig fra fornærmedes side.»

(14) Videre heter det i tingrettens dom:

«... fornærmede var avhengig av tiltalte og var prisgitt ham, og hun hadde ikke et reelt alternativ til den situasjon som tiltalte hadde satt henne i. Fornærmede har levd under frykt for å bli returnert hjem til [landet] Z, og frykten ble forsterket etter at hun fikk en sønn.»

(15) Forholdet ble avsluttet ved at fornærmede og sønnen i slutten av oktober 2015 fikk hjelp til å rømme til krisesenteret.

(16) Kort tid etter at fornærmede hadde flyttet til krisesenteret, ble A ilagt besøksforbud i medhold av straffeprosessloven § 222 a. Etter at besøksforbudet hadde løpt ut, henvendte A seg til krisesenteret og opplyste at han ville oppsøke fornærmede. Det ble derfor utferdiget et nytt besøksforbud. A aksepterte ikke dette, og saken ble behandlet i tingretten 7. juni 2017. Tingretten stadfestet forbudet. Fem dager senere brøt han forbudet ved at han oppholdt seg i gaten utenfor krisesenteret. Retten fant bevist at As opphold utenfor senteret «var gjort for å forfølge fornærmede». I samme periode la han ut meldinger på Facebook, hvor han blant annet skrev at han så fornærmede hver dag og «visste du hvor nært vi bor, så hadde du blitt stille».

(17) Endelig gjaldt tingrettens dom fra 2019 at A fra november 2017 til juni 2018 offentliggjorde en rekke sensitive opplysninger om fornærmede og deres felles barn. Han brukte blant annet utrykk som at han «oppdaget ... at hun jeg bodde sammen med var prostituert», at «den prostituerte moren» hadde kommet med «falske anklager», og at hun og en av «hennes pornovenner» hadde bortført sønnen. Han skrev også at «[d]enne prostituerte tror at nå er det stille, men ja, mulig det er 'stille før stormen'».

(18) Tingretten fant at det var «klare fellesnevner» ved de forholdene jeg nå har omtalt. Straffen ble fastsatt til fengsel i ett år og seks måneder. Videre ble A ilagt kontaktforbud i fem år, hvor han ble forbudt å «forfølge, besøke eller på annet vis kontakte fornærmede», jf. straffeloven § 57 annet ledd bokstav b. Det ble ikke fastsatt elektronisk kontroll av kontaktforbudet.

(19) A anket tingrettens dom til lagmannsretten, men anken ble nektet fremmet. Hans anke videre til Høyesterett ble forkastet av Høyesteretts ankeutvalg 16. mars 2020. Tingrettens dom fra 26. juni 2019 ble dermed rettskraftig. Det idømte kontaktforbudet på fem år begynte å løpe fra samme dato, jf. straffeloven § 58 første ledd.

Forholdene i saken som nå er til pådømmelse

(20) Ved Nord-Troms tingretts dom 1. mars 2021 ble A for det første domfelt for en rekke overtredelser av straffeloven § 266. Forholdene ble begått fra 1. februar til 29. mars 2020. Av utsagn som tingretten fant bevist at A publiserte på Facebook, nevner jeg:

- «Hun hadde sex i mitt hjem og som en gjenytelse fikk hun hjelp til å bortføre mitt barn.»
- «X er en liten by, med et hav av venner og bekjente. Hvis noen tror jeg ikke følger med, så bør dem ta en titt i speilet ...»
- «Vel, det ble brått stopp når du oppdaget meg, men vet du, det skal bli verre det lover jeg. Du skulle visst hva jeg hadde med meg i dag ...» [Skrevet etter at A samme dag hadde vært utenfor fornærmedes bolig.]
- «... jeg kan love mor til mitt barn at du ikke få[r] fred i ditt hjerte før du går i grava. ... Nå bor hun ... bak lukkede gardiner og tror at ingen ser henne. Men det er mye hun ikke er helt klar over ...»

- (21) Det andre forholdet i tiltalen gjaldt brudd på besøksforbud etter straffeprosessloven § 222 a som A var pålagt i påvente av at dommen fra 2019 skulle bli rettskraftig. Dette forbudet brøt han da han i mars 2020 oppholdt seg utenfor fornærmedes bolig. Flertallet i tingretten fant bevist at As formål med å gå forbi fornærmedes hus var å få henne til å føle ubehag ved hans tilstedeværelse, og at han ønsket at fornærmede skulle bli kjent med at han visste hvor hun bodde.
- (22) Som følge av disse forholdene ble A pågrepet 31. mars 2020. Etter 29 dager i varetekt ble han overført til soning av dommen for menneskehandel. Han ble løslatt 4. august 2021.
- (23) Tingrettens dom ble som nevnt anket, men anken over skyldspørsmålet ble ikke fremmet.
- (24) Spørsmålet for Høyesterett er om det skal fastsettes elektronisk kontroll av det idømte kontaktforbudet.

Noen rettslige utgangspunkter

Den rettslige reguleringen – oversikt

- (25) I straffeloven § 57 første ledd heter det:
- «Den som har begått en straffbar handling, kan ilegges kontaktforbud når det er grunn til å tro at vedkommende ellers vil
- a) begå en straffbar handling overfor en annen person,
 - b) forfølge en annen person, eller
 - c) på annet vis krenke en annens fred.»
- (26) Etter § 57 andre ledd kan et kontaktforbud gå ut på at den forbudet retter seg mot, forbys
- «a) å oppholde seg i bestemte områder, eller
 - b) å forfølge, besøke eller på annet vis kontakte en annen person.»
- (27) Som nevnt ble det allerede i en rettskraftig dom fra 2019 avgjort at vilkårene etter første ledd er oppfylt, noe også jeg finner klart.

- (28) For å sikre at et kontaktforbud overholdes, kan forbudet suppleres med elektronisk kontroll, se straffeloven § 57 femte ledd første punktum, som har denne ordlyden:
- «Dersom det anses nødvendig for at kontaktforbudet skal bli overholdt, kan retten bestemme at den kontaktforbudet retter seg mot, skal ilegges elektronisk kontroll i hele eller deler av perioden kontaktforbudet gjelder for.»
- (29) Disse bestemmelsene er behandlet i tre høyesterettsdommer: HR-2016-783-A, HR-2017-1840-A og HR-2021-1434-A. Jeg viser til den rettslige gjennomgangen i disse dommene. Varigheten av kontaktforbudet og adgangen til rettslig prøving er regulert i straffeloven § 58. Jeg peker særskilt på at et kontaktforbud som i saken her kan prøves på ny av retten etter tre år, jf. § 58 tredje ledd første punktum. Fastsettes elektronisk kontroll, kan dette prøves på ny etter seks måneder, jf. § 58 tredje ledd andre punktum.
- (30) Kontaktforbud etter § 57 er straff i form av et rettighetstap, jf. straffeloven § 29 første ledd bokstav f. Det følger av straffeloven § 29 andre ledd at dersom det er aktuelt å fastsette flere strafferettslige reaksjoner, skal den samlede straffen stå i et rimelig forhold til lovbruddet. Dette innebærer at kontaktforbud og elektronisk kontroll må ses i sammenheng med fengselsstraffen.
- (31) Kontaktforbud, og elektronisk kontroll av dette, griper inn i retten til å bevege seg fritt og, etter omstendighetene, til å velge bosted, jf. Grunnloven § 106 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) fjerde tilleggsprotokoll artikkel 2, og retten til respekt for privatlivet og, etter omstendighetene, hjemmet, jf. Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. De krav som stilles for å gjøre inngrep i disse rettighetene, må følgelig være oppfylt for at kontaktforbud med elektronisk kontroll kan idømmes. Jeg viser til illustrasjon til storkammerdommen *de Tommaso mot Italia* fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) avsagt 23. februar 2017, se særlig avsnitt 104, hvor det heter:
- «According to the Court's case-law, any measure restricting the right to liberty of movement must be in accordance with law, pursue one of the legitimate aims referred to in the third paragraph of Article 2 of Protocol No. 4 and strike a fair balance between the public interest and the individual's right ...»
- (32) Slik saken her ligger an, er det ikke behov for å gå nærmere inn på disse overordnede normene. Lovhjemlene i straffeloven § 57 er tilstrekkelig klare. Kontaktforbud med elektronisk kontroll forfølger et legitimt formål – beskyttelse mot nye lovbrudd og krenkelser overfor fornærmede. Og som jeg straks kommer til, skal det foretas en grundig avveining og balansering av de berørte interessene.

Nødvendighetsvilkåret – særlig om det stilles krav til det begåtte lovbruddet

- (33) Det fremgår av straffeloven § 57 femte ledd at det er et vilkår for å fastsette elektronisk kontroll at det «anses nødvendig for at kontaktforbudet skal bli overholdt». Vilkåret er nærmere omtalt i Høyesteretts tidligere dommer, sist i avsnitt 25 i HR-2021-1434-A, hvor avsnitt 34 og 35 i HR-2017-1840-A gjengis. Her omtales departementets uttalelser i Ot.prp. nr. 25 (2008–2009) side 21 hvor det blant annet legges til grunn at «dersom domfelte tidligere har brutt et besøks- eller kontaktforbud, skal dette normalt føre til at kontaktforbudet kombineres med elektronisk kontroll». I avsnitt 35 i avgjørelsen fra

2017 konkluderes det med at departementets uttalelser ikke «tyder ... på at [nødvendighets]vilkåret er ment å skulle praktiseres spesielt strengt».

- (34) Forsvareren har gjort gjeldende at forarbeidsuttalelsen ikke kan tas på ordet. Elektronisk kontroll kan ikke fastsettes dersom verken forhistorien eller bruddene på besøksforbudet inneholder vold eller trusler om vold, hevdes det.
- (35) Jeg er ikke enig i dette.
- (36) Etter ordlyden i straffeloven § 57 første ledd er det tilstrekkelig for å ilegge kontaktforbud at det er «begått en straffbar handling» og det er grunn til å tro at vedkommende uten kontaktforbudet vil opptre som nevnt i bokstavene a til c. Anvendelsesområdet er etter ordlyden ikke begrenset til tilfeller hvor det er anvendt vold eller trusler, eller det er fare for dette i fremtiden. Heller ikke i § 57 femte ledd stilles det krav verken til det begåtte lovbruddet eller til mulige fremtidige handlinger som den elektroniske kontrollen skal beskytte mot. Det er tilstrekkelig at elektronisk kontroll «anses nødvendig for at kontaktforbudet skal bli overholdt».
- (37) Det fremgår riktignok av forarbeidene at formålet med å innføre hjemmel for elektronisk kontroll «særlig» var å gi bedre beskyttelse til personer som utsettes for vold og trusler om vold fra nåværende eller tidligere samlivspartner, se blant annet Ot.prp. nr. 25 (2008–2009) side 5. Men det heter i fortsettelsen at «elektronisk kontroll vil kunne ilegges alle som blir idømt kontaktforbud». Det fremgår videre av proposisjonen at departementet var inne på om elektronisk kontroll burde være *begrenset* til tilfeller hvor tiltalte hadde brutt besøksforbudet eller *også* burde kunne anvendes hvor han blir dømt for vold eller trusler mot den personen som skal beskyttes ved kontaktforbud, se side 14 i proposisjonen. Departementets vurdering var at vilkåret burde være at elektronisk kontroll er «nødvendig» for at kontaktforbudet skal bli overholdt, se side 21 i proposisjonen. Dette vil gi domstolene «stor frihet», heter det. Og departementet uttaler uttrykkelig at det utover nødvendighetskravet ikke «ønsker ... å begrense muligheten for elektronisk kontroll ytterligere». Det er i denne sammenhengen at departementet også nevner at det «legger til grunn» at brudd på et tidligere besøksforbud «normalt» vil føre til at kontaktforbudet kombineres med elektronisk kontroll.
- (38) Jeg konstaterer etter dette at det ikke er noe grunnlag for å innfortolke et ytterligere vilkår verken knyttet til det begåtte lovbrudd eller til de fremtidige handlinger som den elektroniske kontrollen skal beskytte mot. En annen sak er at karakteren av både begåtte lovbrudd og mulige fremtidige krenkelser vil kunne veie tungt ved vurderingen av om det er nødvendig å fastsette elektronisk kontroll. Og, ikke minst, vil slike overveielser kunne stå sentralt ved forholdsmessighetsvurderingen.

Kravet til forholdsmessighet

- (39) Forholdsmessighetsvurderingen består i å veie de totale ulempene for den som rammes av forbudet mot fornærmedes behov for trygghet, se HR-2021-1434-A avsnitt 26 følgende med videre henvisninger.

Forbud mot å oppholde seg i «sitt eget hjem»

- (40) Straffeloven § 57 tredje ledd lyder:
- «Er det nærliggende fare for en handling som nevnt i første ledd bokstav a, kan den skyldige forbys å oppholde seg i sitt eget hjem.»
- (41) Forbud mot å oppholde seg i eget hjem kan altså bare fastsettes dersom det er en kvalifisert – «nærliggende» – fare for nye straffbare handlinger. Og etter § 58 andre ledd siste punktum kan et slikt forbud ikke ilegges for mer enn ett år.
- (42) I saken her har verken tingretten eller lagmannsretten drøftet eller anvendt bestemmelsen i § 57 tredje ledd, trolig fordi A sonet fengselsstraff da dommene ble avsagt og det derfor ikke ble tatt opp hvor han skulle bo etter løslatelse. A har nå flyttet inn i en bolig kommunen har tildelt ham på Y. Den forbudssonen som tingretten og lagmannsretten fastsatte, vil dermed medføre at han må flytte herfra. Videre er forholdet at A verken i dommen fra 2019 eller i tingrettens og lagmannsrettens dommer i saken her er idømt et uttrykkelig forbud mot å oppholde seg i bestemte områder fastsatt i medhold av § 57 andre ledd bokstav a.
- (43) På denne bakgrunn oppstår det flere problemstillinger knyttet til om særreglene for oppholdsforbud i eget hjem kommer til anvendelse.
- (44) Det *første spørsmålet* er om særvilkåret i § 57 tredje ledd gjelder når den forbudet retter seg mot og fornærmede ikke er i samme husstand. Ordlyden omfatter også slike tilfeller. Det fremgår imidlertid av forarbeidene til straffeprosessloven § 222 a, som straffeloven § 57 er utformet etter mønster av, at man for oppholdsforbud i eget hjem primært har hatt i tankene situasjoner der det er personer i gjerningspersonens egen husstand som må beskyttes – altså at det som vurderes, er å pålegge en siktet eller domfelt å flytte ut fra et felles hjem, jf. Ot.prp. nr. 109 (2001–2002) side 23 følgende. Men, som påpekt i Rt-2011-1161 avsnitt 10, åpner ordlyden for å ilegge oppholdsforbud i eget hjem også for å beskytte personer som ikke bor i gjerningspersonens hjem, slik tilfellet er i saken her. Saken fra 2011 gjaldt en domfelt som blant annet hadde blitt ilagt kontaktforbud for å beskytte et barn i nabohuset 15 meter unna mot seksuelle krenkelser. Situasjonen i saken her ligger både nokså langt fra det man først og fremst hadde i tankene ved særreguleringen knyttet til forbud mot opphold i eget hjem, og fra tilfellet i dommen fra 2011.
- (45) Etter min oppfatning må likevel særreglene om «eget hjem» komme til anvendelse dersom det idømmes et kontaktforbud som innebærer at den forbudet retter seg mot, må flytte ut fra sitt hjem, uavhengig av om også fornærmede bor der. Som fremholdt i dommen fra 2011 omfattes dette av ordlyden. Jeg legger videre vekt på at det kan være svært inngripende å måtte flytte selv om vedkommende ikke dermed pålegges å flytte ut av en felles husstand.
- (46) Det *andre spørsmålet* er om særreglene for eget hjem kommer til anvendelse når det – som i saken her – ikke er besluttet et kontaktforbud som med hjemmel i straffeloven § 57 andre ledd bokstav a omfatter å oppholde seg i det området der fornærmede bor. «Oppholdsforbudet» oppstår her ved at den elektroniske kontrollen er utformet slik at det har som konsekvens at A må flytte. Også dette er en nokså annen situasjon enn det lovgiveren trolig har hatt i tankene ved særregelen om «eget hjem». I et høringsnotat fra

Justis- og beredskapsdepartementet datert 6. september 2021, «Elektronisk kontroll ved brudd på besøksforbud mv.», er departementet inne på at elektronisk kontroll kan innebære at vedkommende pålegges å flytte, se punkt 6 på side 28 følgende. Etter det jeg kan se er imidlertid ikke vårt spørsmål direkte tatt opp.

- (47) Slik de aktuelle bestemmelsene er utformet, kan det etter mitt syn ikke være avgjørende om det er et uttrykkelig oppholdsforbud som gjør at vedkommende må forlate sitt hjem, eller om flyttingen er en konsekvens av den sonen som fastsettes for den elektroniske kontrollen. Forbud mot opphold i eget hjem kan som nevnt være meget inngripende og krever sterke grunner og grundige overveielser. Inngrepet vil gjennomgående være like tyngende hvor flyttingen fra eget hjem følger som en nødvendig konsekvens av den elektroniske kontrollen, som hvor dette er uttrykkelig fastsatt som en del av kontaktforbudet.
- (48) Det *tredje spørsmålet* er om en tiltalts bolig likevel ikke kan anses som hans «eget hjem» i lovens forstand når tilknytningen til boligen er så svak som i saken her.
- (49) I HR-2010-1459-U heter det om forståelsen av uttrykket «eget hjem» i avsnitt 12 og 13:
- «(12) A har anført at lagmannsretten har tolket uttrykket ‘eget hjem’ i straffeprosessloven § 222 a feil. Lagmannsrettens tolking fremgår av lagmannsrettens kjennelse:
- ‘Vurderingen av dette må, slik lagmannsretten ser det, bero på hvilken tilknytning, faktisk og rettslig, A hadde til boligen da besøksforbudet ble gitt.’
- (13) Dette utgangspunktet er utvalget enig i, men vil presisere at det særlig vil være den faktiske tilknytningen som er sentral for vurderingen av hva som er ‘eget hjem’ i relasjon til straffeprosessloven § 222 a.»
- (50) Også ved vurderingen etter straffeloven § 57 tredje ledd er det først og fremst den faktiske tilknytningen til boligen som vil stå sentralt. Det er naturlig å forstå uttrykket «eget hjem» som noe relativt permanent og som man har opparbeidet en viss tilknytning til. Etter omstendighetene vil det nok også kunne redusere tilknytningen at det dreier seg om bolig som er tildelt av kommunen, ikke en bolig man selv har skaffet seg. Det hører også med i bildet at han flyttet inn i boligen etter at de tidligere instanser hadde avsagt sine dommer, og etter at han hadde anket spørsmålet om elektronisk kontroll som omfattet dette området, til Høyesterett. Det er grunn til å anta at As tilknytning til boligen, hvor han bare har bodd i to–tre måneder, er nokså svak. Det er imidlertid ikke gitt noen nærmere opplysninger om på hvilket grunnlag A er tildelt boligen, hva som var bakgrunnen for at nettopp denne sentrumsnære boligen ble valgt, eller hvor lenge han kan regne med å disponere boligen.
- (51) Under noe tvil er jeg kommet til at boligen også i et tilfelle som dette må regnes som hans «hjem». Jeg legger også her vekt på at tiltaket kan være svært inngripende. Jeg kommer tilbake til hvilke konkrete konsekvenser dette får for fastsettelsen av den elektroniske kontrollen i saken her.
- (52) Det kan være grunn for lovgiveren til å se nærmere på de problemstillingene jeg her har drøftet.

Den konkrete vurderingen av om elektronisk kontroll skal idømmes

Er elektronisk kontroll nødvendig?

- (53) Etter mitt skjønn er det klart at elektronisk kontroll er nødvendig for at kontaktforbudet skal bli effektivt. Sakens forhistorie er her sentral. A er domfelt for menneskehandel ved å ha utnyttet fornærmede til prostitusjon, slik jeg tidligere har gjennomgått. Deretter har han gjentatte ganger og over flere tidsperioder lagt ut svært krenkende meldinger om fornærmede. Som det fremgår av det jeg har sitert fra tingrettens dommer fra 2019 og 2021, har flere av meldingene preg av indirekte trusler om at han vil forfølge henne. Han gir i meldingene også inntrykk av at han følger med på henne.
- (54) Videre har A brutt besøksforbud to ganger – i juni 2017 og i mars 2020. Fornærmede har tidligere hatt vanlig voldsalarm, men forklarte for lagmannsretten at det ikke ga henne noen trygghetsfølelse. Bruddet på besøksforbud i 2020 skjedde mens hun hadde slik alarm.
- (55) Samlet sett etterlater forhistorien et inntrykk av at A – i motsetning til det han selv har hevdet ved flere anledninger – ikke er «ferdig med» fornærmede. Det er en nærliggende fare for at han ikke vil respektere kontaktforbudet om det ikke suppleres med elektronisk kontroll. Saken her er klart innenfor de tilfeller hvor det etter forarbeidene i utgangspunktet skal idømmes elektronisk kontroll.
- (56) Forsvareren har fremhevet at elektronisk kontroll ikke beskytter mot meldinger på sosiale medier. En effektiv elektronisk kontroll vil imidlertid gi fornærmede økt trygghet for at eventuelle fremtidige krenkende eller truende meldinger ikke følges opp med handling.
- (57) Etter min oppfatning er altså nødvendighetsvilkåret oppfylt.

De aktuelle forbudssonene

- (58) Da saken ble behandlet i tingretten og lagmannsretten, hadde politiet utarbeidet to mulige forbudssoner. Det lagmannsretten omtalte som «alternativ 1», ville gi en kjøretid fra sonens yttergrenser til fornærmedes bolig på 5 til 7 minutter. Dette alternativet dekker den sørlige delen av Y og inkluderer X sentrum. Sonen på 60 minutter, omtalt som «alternativ 2», dekker et nokså stort område med byen noenlunde midt i sonen. For Høyesterett har politiet utarbeidet ytterligere tre forslag til mulige soner med henholdsvis 10, 20 og 30 minutters kjøretid.
- (59) Alle sonene – bortsett fra den med 5 til 7 minutters kjøretid – vil omfatte As nåværende bolig. Fastsettelse av en sone på 10 minutter eller mer vil derfor medføre at han må flytte, og han vil med en slik sonefastsettelse ikke kunne bevege seg i sentrale deler av X.
- (60) Men en sone på 10 minutter eller mindre vil det være usikkert om en politipatrulje vil rekke frem tidsnok, og om fornærmede vil bli varslet i tide. Etter politiets oppfatning vil en sone fastsatt ut fra en kjøretid på 10 minutter eller mindre bare være en «symbolsk beskyttelse» for fornærmede. Fornærmede må i så tilfelle ivaretas med andre tiltak, eksempelvis ved at hun utstyres med voldsalarm eller flytter til sperret adresse et annet sted.

- (61) Det kan nok være at også en liten sone kan gi tilstrekkelig beskyttelse i enkelte tilfeller. Jeg peker her på at uansett sonens størrelse vil det forutsetningsvis alltid bli oppdaget dersom den forbudet er rettet mot, beveger seg innenfor den. Denne oppdagelsesrisikoen vil kunne være et kraftig incitament til å respektere forbudet. Og brytes det likevel, vil ny straffesak med en markert straffereaksjon og fastsettelse av en større sone være nærliggende.
- (62) Slik saken er opplyst for Høyesterett legger jeg til grunn at en sone på 30 minutter vil gi tilstrekkelig beskyttelse for fornærmede. En sone på 10 minutter eller mindre vil – ut fra fornærmedes særlige situasjon – ikke fullt ut ivareta hennes behov for å bli skjermet fra A.

Er elektronisk kontroll forholdsmessig?

- (63) Etter mitt syn er det klart at en forbudssone på 5 til 7 minutter vil være forholdsmessig overfor A. Han vil da kunne beholde den tildelte boligen, ha tilgang til nødvendige forretninger mv. og kunne opprettholde et visst sosialt liv der.
- (64) Det vanskelige spørsmålet er om det bør fastsettes en større forbudssone.
- (65) For A er elektronisk kontroll med en forbudssone på 10 minutter eller mer svært inngripende. Han vil da måtte flytte ut fra sin bolig og ut av X, hvor han har bodd lenge og har sine venner.
- (66) A har fremhevet at også hans fysiske og psykiske plager gjør inngrepet uforholdsmessig. Det er opplyst at han er behandlet for endetarmskreft ved Universitetssykehuset Nord-Norge, avdeling X, og at han skal gå til kontroll der hver tredje måned. Sykehuset vil være innenfor forbudssonen. Det kan se ut til å mangle en uttrykkelig hjemmel for å gjøre nødvendige unntak for eksempel for sykehusbesøk fra det formelt sett absolutte forbud som gjerne vil fremgå av domsslutningen i en sak om elektronisk kontroll. Som lagmannsretten legger jeg imidlertid til grunn at det må finnes en praktisk løsning, slik at A kan gjennomføre nødvendige kontroller og få eventuell behandling.
- (67) Det er også opplyst at A må bruke krykker på grunn av slitasjegikt i et kne og at han har psykiske plager som han får oppfølging for. Jeg kan ikke se at dette kan få noen betydning her. Det samme gjelder at han ikke har førerkort for bil.
- (68) Heller ikke *fornærmede og sønnen* har noe nettverk andre steder i Norge enn i X. Hun er innvilget asyl i Norge fordi hun har en velbegrunnet frykt for forfølgelse i [landet] Z som tidligere offer for menneskehandel. Retur til hjemlandet er uaktuelt. Sønnen har fylt seks år. Han har bodd i X hele sitt liv og er nå i skolealder.
- (69) I følge lagmannsrettens dom er fornærmede «sterkt preget av det hun har vært gjennom». Fornærmede forklarte for lagmannsretten at i perioden A var på frifot opplevde hun det som «å leve i fengsel», hun var konstant redd og hadde omfattende søvnproblemer. Dette gjorde at hun strevde med å være en god mor for sønnen. Fastsettes elektronisk kontroll ser hun det som «en sjanse til å ta livet tilbake».
- (70) Fornærmede har vært til behandling hos psykolog ved Universitetssykehuset Nord-Norge over en lengre periode. Hun har fått diagnosene «posttraumatisk stresslidelse, kompleks

karakter» og «blandet dissosiativ lidelse». I en erklæring fra desember 2020 beskrives at fornærmede hadde meget sterke reaksjoner da hun fikk vite at A skulle ha permisjon fra fengselet. Reaksjonen var «så sterk at hun ikke var i stand til å opprettholde normal ro og hverdagsfungering». Hun var heller ikke i stand til å skjule frykten for sin sønn. Hvis hun igjen opplever en vedvarende trussel om å bli oppsøkt av A, «vil det være begrenset hvor stor bedring en vil kunne oppnå ifht. traumelidelser etter menneskehandel.» Det beskrives videre at det i en slik situasjon vil være stor risiko for alvorlig forverring av hennes og sønnens psykiske helse. Fornærmede og hennes sønn har ifølge erklæringen et «sterkt behov for reell og opplevd trygghet i sin hverdag». Et forbud mot at A får bosette seg i X etter endt soning, vil kunne «bidra vesentlig» til dette.

- (71) A er ikke domfelt for å ha brukt fysisk vold mot fornærmede. Slik saken er opplyst, kan det heller ikke legges til grunn at det er fare for dette i fremtiden. Slik sett kan situasjonen minne om forholdet i HR-2021-1434-A. I den saken hadde lagmannsretten fastsatt en sone som ga politiet 25 til 30 minutter responstid. I avsnitt 43 heter det:

«Dersom det hadde dreid seg om en nærliggende fare for mer alvorlige voldshandlinger, ville en slik sone ha vært forholdsmessig. Når risikoen er mindre overhengende – slik som i vår sak – må imidlertid hensynet til domfelte kunne tilsi en mindre sone.»

- (72) Høyesterett begrenset derfor sonens utstrekning, med den konsekvens at politiets responstid bare ble 10 minutter, se avsnitt 48.
- (73) Når jeg i saken her ikke legger avgjørende vekt på dette momentet, er det fordi fornærmede – som en direkte følge av As overgrep og vedvarende krenkelser – har et helt særlig behov for opplevd sikkerhet, trygghet og ro for både seg selv og sønnen. Bare elektronisk kontroll med en tilstrekkelig stor sone vil kunne sikre dette. En mindre sone vil etter min oppfatning legge for store belastninger på henne, i strid med lovgiverens forutsetning om plassere ansvaret for krenkelsene «der det hører hjemme», jf. Innst. O. nr. 68 (2008–2009) side 5.
- (74) Jeg er etter dette kommet til at elektronisk kontroll med en forbudssone på 30 minutter ikke vil være uforholdsmessig overfor A.

Vurderingen etter straffeloven § 57 tredje ledd – «eget hjem»

- (75) Siden As bolig etter mitt syn må regnes som hans hjem, kreves det at det er en «nærliggende fare» for at han vil begå en straffbar handling overfor fornærmede. Etter mitt syn er dette ikke tvilsomt, og jeg viser til min tidligere drøftelse av nødvendighetsvilkåret.

Den elektroniske kontrollens varighet

- (76) Ut fra fornærmedes behov for ro mener jeg det ville vært ønskelig å kunne fastsette den elektroniske kontrollen til to år og med en forbudssone på 30 minutter. Fordi en slik sone faller inn under straffeloven § 57 tredje ledd, kan imidlertid ikke tidsperioden for denne sonen settes lenger enn ett år, jf. § 58 andre ledd siste punktum.

- (77) Den elektroniske kontrollen med en sone på 30 minutter vil altså løpe ut ett år etter den dommen som nå avsies. For å ivareta fornærmedes behov for trygghet over en viss tid antar jeg at det i tillegg bør fastsettes elektronisk kontroll i en mindre sone i det påfølgende året. Jeg har her funnet det riktig å basere meg på sonen med 5 til 7 minutters kjøretid, som altså omfatter X sentrum.
- (78) Jeg minner om at kontaktforbudet løper i fem år regnet fra 16. mars 2020, og at den elektroniske kontrollen kan bringes inn for tingretten etter seks måneder, jf. straffeloven § 58 tredje ledd andre punktum.
- (79) I den endrede domskonklusjonen bruker jeg de kartkoordinatene politiet har oppgitt i koordinatsystemet UTM 32V for sonene på henholdsvis 30 minutter, se domskonklusjonen bokstav a, og 5 til 7 minutter, se domskonklusjonen bokstav b.

Justering av straffen

- (80) A ble ved lagmannsrettens dom idømt fengsel i 90 dager med fradrag av 29 dager i varetekt. Den elektroniske kontrollen jeg mener er nødvendig, er som nevnt et betydelig inngrep overfor A. Hensett til at den samlede straffen skal stå i et rimelig forhold til lovbruddet, jf. straffeloven § 29 andre ledd, bør den delen av straffen som ikke er sonet ved varetekt, gjøres betinget. Prøvetiden bør settes til to år.
- (81) Slik saken her ligger an, er det etter mitt syn ikke grunn til å la rettighetstapet være den eneste reaksjonen, jf. straffeloven § 57 siste ledd. Jeg viser til Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) side 456, hvor det heter at «det ikke ofte vil være aktuelt å idømme kontaktforbud alene». Forholdet i saken her er for alvorlig til at det helt kan unnlates å idømme fengselsstraff.
- (82) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom – domsslutningen punkt 2 – gjøres følgende endringer:

- a) I 1 – ett – år skal den elektroniske kontrollen av kontaktforbudet gjelde innenfor disse kartkoordinatene i koordinatsystemet UTM 32V:

32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00
 32V 000000.00 000000.00

32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00

- b) Deretter og i 1 – ett – ytterligere år skal den elektroniske kontrollen av kontaktforbudet begrenses til å gjelde innenfor disse kartkoordinatene i koordinatsystemet UTM 32V:

32V 000000.000 0000000.000
 32V 000000.000 0000000.000
 32V 000000.000 0000000.000
 32V 000000.000 0000000.000
 32V 000000.000 0000000.000*

- c) Fullbyrdelsen av 60 – seksti – dager av fengselsstraffen utsettes i medhold av straffeloven § 34 med en prøvetid på 2 – to – år. Den ubetingede delen av dommen anses utholdt ved varetekt, jf. straffeloven § 83 andre ledd siste punktum.

(83) Dommer **Falch:**

Delvis dissens

- (84) Jeg er enig med førstvoterende i at A må dømmes til rettighetstap i form av kontaktforbud med elektronisk kontroll. Mitt syn er imidlertid at den konkrete forholdsmessighetsvurderingen leder til at *forbudssonen også i det første forbudsåret må begrenses* på samme måte som i det andre forbudsåret. Da vil As bolig falle utenfor sonen begge årene.
- (85) Denne forbudssonen er så vidt stor at den vil bidra vesentlig til fornærmedes trygghet mot å bli kontaktet av A. Tryggheten blir riktignok ikke fullstendig, fordi politiet må handle raskt dersom A skulle bryte forbudet. Fem til syv minutter bilkjøring fra sonens yttergrense til fornærmedes bolig vil i enkelte situasjoner gi politiet for kort tid til å komme fornærmede til unnsetning.
- (86) Fornærmedes behov for trygghet må imidlertid veies mot ulempene for A. Med den avgrensingen jeg går inn for begge årene, slipper A å flytte fra boligen sin og fra X. Han kan også opprettholde et visst sosialt liv der. Og når det ikke er grunn til å frykte at A vil begå mer alvorlige voldshandlinger dersom han kontakter fornærmede, tilsier hensynet til ham at det fastsettes en mindre forbudssone enn hva som ellers måtte blitt resultatet. Jeg mener dette momentet må gis samme vekt her som det ble gitt i HR-2021-1434-A avsnitt 43 og 48, som førstvoterende siterte noe fra.
- (87) Som førstvoterende riktig påpeker, veier hensynet til fornærmedes opplevde trygghet tungt i vår sak, og trolig tyngre enn i den nevnte saken. Men slik jeg ser det, oppveies dette av at også hensynet til tiltalte veier tyngre her, fordi han ellers må flytte og holde seg nokså langt unna det området han i flere tiår har hatt som senter for sin livsutfoldelse.

- (88) Jeg stemmer derfor for at forbudssonen begrenses også det første forbudsåret. For øvrig er jeg i det vesentlige og resultatet enig med førstvoterende.
- (89) Dommer **Thyness:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Kallerud.
- (90) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (91) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (92) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom – domsslutningen punkt 2 – gjøres følgende endringer:

- a) I 1 – ett – år skal den elektroniske kontrollen av kontaktforbudet gjelde innenfor disse kartkoordinatene i koordinatsystemet UTM 32V:

32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00
 32V 000000.00 0000000.00

- b) Deretter og i 1 – ett – ytterligere år skal den elektroniske kontrollen av kontaktforbudet begrenses til å gjelde innenfor disse kartkoordinatene i koordinatsystemet UTM 32V:

32V 000000.000 0000000.000
 32V 000000.000 0000000.000
 32V 000000.000 0000000.000
 32V 000000.000 0000000.000
 32V 000000.000 0000000.000*

- c) Fullbyrdelsen av 60 – seksti – dager av fengselsstraffen utsettes i medhold av straffeloven § 34 med en prøvetid på 2 – to – år. Den ubetingede delen av dommen anses utholdt ved varetekt, jf. straffeloven § 83 andre ledd siste punktum.

**Rettet 16. november 2021, i medhold av straffeprosessloven § 44.*

Hilde Indreberg
(sign.)